

Sabro Faarup skolehistorie 1740 - 1964

Den første skole i Faarup åbner 1740

Den næste skole i Faarup åbner 1877

Faarup forskole åbner 1900

Den første skole i Sabro åbner 1815

Den næste skole i Sabro åbner 1871

Sabro forskole åbner 1908

Forbundsskolen Sabro Korsvejskole åbner 1964

Den første skole der blev bygget i lokalområdet blev bygget i Faarup, den blev bygget på den grund der i Fårup har matr.nr. 1 - adr. Fårupvej 112 - Skolen blev bygget i 1740 af den daværende godsejer på Ristrup Thøger Reenberg. - I Sabro blev den første skole bygget i 1815 Bygherren var, sandsynligvis, Godsejer Peder Wormskjold Ristrup. Skolen blev bygget på matr.nr. 1 - adr. Vistoftvej nr. 65 Når begge skoler har matr.nr. 1 er sandsynligheden sikkert den, at Ristrup har matr.nr. 1 Ejendommen hvor der er rideskole på Grønvej har også nr. 1 måske det har været skoleloden som skoleholderen skulle have, som en del af hans løn.

Når Thøger Reenberg, i en alder af 82 år, besluttede at opføre en skole som skulle ligge i Fårup, skyldes det formentlig flere forhold. Fårup sogn er på den tid betydelig større end Sabro sogn. Tilmed har Thøger Reenberg en vis forkærlighed for Geding, på trods af at Geding ligger i Tilst sogn, måske gør det sig gældende, at de fleste af bønderne i Geding er fæstebønder under Ristrup. Såvel som de fleste bønder i både Fårup og Sabro sogne var fæstebønder under Ristrup. Thøger Reenberg bestemmer samtidig, at børnene fra Geding skulle have samme rettigheder til skolegang, som børnene fra Fårup og Sabro sogne.

I forbindelse med skolebyggeriet, udsteder Thøger Reenberg et såkaldt gavebrev/ legat, legatet lød på 320 rigsdaler. Legatet skulle delvis dække aflønning, af nuværende og kommende skoleholdere i Sabro og Fårup sogne. Det skulle også dække undervisningsudgifter til fattige arbejderbørn på Ristrup og for øvrigt også andre fattige børn i sognene, børnene fra Geding indbefattet. 16 rigsdaler af legatets

renteafkast skulle gå som tilskud til skoleholderens løn, samt til vedligeholdelse af skolen. Skoleholderen skulle, uden yderligere vederlag for børnenes forældre, erholde udgifter til bøger og andet undervisningsmateriale. Fagene som børnene skulle undervises i, skulle primært være kristendomsundervisning, samt læsning og skrivning.

På den tid var der kun undervisningspligt i kristendom og læsning, og det man dengang forstod ved læsning var udenad læsning.

Undervisningen foregik på den måde, at læreren læste op og så skulle børnene lære det oplæste udenad. Det var for øvrigt slet ikke almindeligt for almuens børn, at de lærte at regne og skrive. De steder hvor muligheden var for det, skulle man betale for skolegang. Den almindelige takst, for at modtage undervisning i regning og skrivning, var 1 skilling pr. uge pr. barn. Hvis det viste sig, at der kom børn fra andre godser eller nabosogne, så var disse børn ikke omfattet af legatbestemmelserne. De måtte betale hvad taksten for undervisning var på stedet, for uden fra kommende børn. I det tilfælde at der var renter tilovers fra legatet, skulle de tilovers blevne renter bruges til de mest fattige børn i sognene. Legatet blev tinglæst på Viborg Landsting den 14. december 1740

Inden Thøger Reenberg i 1742 overdrager godset Ristrup til sin søn, Frederik Reenberg, bestemmer Thøger Reenberg hvad skoleholderens løn skal være fremover. Skoleholderen skal have følgende ydelser af skoledistriktets fæstebønder. - En jordlod udlagt til afgræsning for to køer og seks får. Fæstebønderne skal levere skoleholderen 34 lispund hø og 5 lispund halm. (1 lispund = 8 kg.) omregnet til i alt 272 kg. Hø og 40 kg. Halm. Tilmed skulle de levere 29 læs tørv. Ud over det nævnte skulle der også penge på bordet. Skoleholderen skulle også have 7 rigsdaler 1 mark og 12 skilling, som bønderne også skulle udrede. Ydelserne var årlige ydelser. Omregnet i kr. skulle bønderne samle 15 kr. sammen til skoleholderen. Når Thøger Reenberg uden videre kunne pålægge skoledistriktets bønder, at skulle yde dette til skoleholderen, må vi formode, at de allerfleste af bønderne i skoledistriktet var fæstebønder under Ristrup.

Thøger Reenberg dør som 84årig i 1742 - men havde forinden overdraget godset til sin søn Frederik Reenberg. Såvel som faderen, var Frederik Reenberg også en rettænkende mand. I 1745 forøger Frederik Reenberg legatet med 200 rigsdaler og yderligere tilskriver han legatet med 480 rigsdaler i 1748. legatets størrelse er nu oppe på

1.000 rigsdaler. Ikke hele renteafkastet skal nu bruges på skolen i Fårup, af legatet skal der også tages til sengeliggende svage og gamle, samt til fader og moderløse børn. Der tilføjes nu i legatpapirerne, at ejeren af Ristrup, i al fremtid, skal erlægge 4% af de 1.000 rigsdaler til skolen i Fårup og til de fattige børn på Ristrup.

Frederik Reenberg skal, efter påtegning i legatet, ikke på lige fod med fæstebønderne betale til skolen, hvilket fæstebønderne er særdeles utilfredse med. Frederik Reenberg forsvarer sig med, at det trods alt er ham, sammen med sin far, der har indstiftet legatet. Fæstebøndernes ydelser er udregnet efter tønder hartkorn på deres gårde og mener, at det må være rimeligt, om Frederik Reenberg også betaler efter hovedgården Ristrups antal tønder hartkorn. Fæstebønderne rutter sig sammen og forlanger, at Frederik Reenberg møder op for at forhandler med dem, hvilket Frederik Reenberg går med til.

Det må have været nogle forhandlingsstærke bønder, for det er stort set fæstebøndernes forslag der bliver det endelige. Herefter udgør Frederik Reenbergs andel til skolen pr. år 12 rigsdaler 2 mark og 13 skilling. Ud over denne sum skal Frederik Reenberg iflg. hartkornsandelen betale 27 rigsdaler 3 mark og 3 skilling til nødlidende fattige forældreløse børns underhold, skolegang og bøger. Dette forhandlingsresultat betyder, at Frederik Reenberg kommer i økonomiske vanskeligheder.

Frederik Reenberg ejer på det tidspunkt Lisbjerg kirke, endog med et anseligt jordtilliggende. Kirken med jorder er vurderet til 34 tønder hartkorn, samtidig ejer han et bøndergods i Lisbjerg by, begge dele bliver pantsat.

Det daværende Sabro Fårup skoledistrikt, samt Geding, forblev som skoledistrikt med Fårup, som eneste skole, frem til skolereformen i 1814 Frederik Reenberg var selv meget optaget af læsning, han var i øvrigt meget optaget af at forbedre den danske litteratur. Han bekostede dygtige huslærere til sine børn. Frederik Reenberg havde ord for, at behandle de folk han var husbond for, rimeligt human og han ønskede også for sine folk, at de havde rimelige gode boligforhold. – Men en ting var helt fremmed for ham. Han kunne aldrig drømme om at ”frigøre” sine fæstebønder. Det være sig åndeligt som materielt. Godsejertanken/ herremandsbegrebet om at frigøre fæstebønderne til selvejerbønder, hvor bønderne frikøber deres egne gårde, lå ham meget

fjernt. Frikøb af fæstebøndernes egne gårde kommer først efter hans tid i 1800tallet.

Thøger og Frederik Reenbergs skole i Fårup, fik lov at leve i ca. 75 år. Der var med passende mellemrum provstesyn på skolen, og det fremgår af synsrapporterne, at skolen gennem flere år er nedslidt. Det blev derfor besluttet i 1815 at nedlægge skolen.

Som følge af skolereformen af 1814 bliver der opført nye skoler i sognene Sabro, Skjoldelev, Hadsten og Lyngå. Der skulle også nu opføres en skole i Geding, hvilket betød som noget naturligt, at de børn fra Fårup sogn, der tidligere gik i skole i Fårup, nu skulle gå til skole i Geding. Det var bønderne i Geding meget utilfredse med. Bønderne i Geding mente ikke det var rimeligt, at de skulle betale for børnene fra nabosognet. De havde åbenbart glemt, at da Thøger Reenberg byggede Fårup skole, var der også adgang for børnene fra Geding, på samme vilkår som børnene fra Sabro og Fårup skoledistrikt. Bønderne i Geding henvendte sig til den daværende godsejer på Ristrup Peder Wormskjold, men Wormskjold var standhaftig, der var ikke noget at hente for Geding bønderne. Det kunne jo være, at Wormskjold har mindet dem om en tidligere godsejer Thøger Reenberg, og hans godhed over for de fattige børn i Geding.

I 1877 erhverver Sabro Fårup kommune en byggegrund i Fårup og der bliver igen opført skole i Fårup. I 1900 bliver der tilmed opført en forskole i Fårup. Disse to skoler lever frem til 1964 hvor Sabro Korsvejskole bliver indviet og børnene skal nu til skole i Sabro. De nedlagte skoler er Sabro, Fårup, Borum, Lyngby, Lading og Skjoldelev, alle skolerne bliver solgt til private.

I 1716 udfærdiger biskoppen i Aarhus en rapport, hvori han nævner, at der ikke findes skolehuse i Sabro Herred overhovedet og han tilføjer, at der bør være skolehuse i et hvert sogn. Hermed mener han, at der bør være skoleundervisning for alle børn, også almuens børn.

Hans budskab er tydeligt sendt til godsejerne. Rapporten er sendt i 1716 men først i 1740 24 år senere, bygger Thøger Reenberg skolen i Fårup. Godsejernes egne børn har længe modtaget undervisning. Der har også været velhaverbørn i Sabro på den tid, det vides via Sabro sogns kirkebøger fra 1600tallet. Det første skolehus der bliver opført i Sabro, ligger der endnu på hjørnet af Vistoftvej og Sabro kirkevej, adresse Vistoftvej 65. Et tydeligt tegn der viser at der har foregået

undervisning i huset er, at der på en bjælke i huset er indhugget dele af alfabetet, samt en talrække. Bjælken er nu tildækket og desværre ikke synlig mere. Huset er formentlig blevet brugt som skolehus frem til 1871 hvor en ny kommuneskole bliver opført i Sabro, Adresse

Astervej 7

I 1908 bliver der bygget en forskole i Sabro og der bliver ansat en lærerinde, hun hedder frk. Jensen. Hun er lærerinde frem til 1952 hvor hun går på pension. Der bliver ansat en ny lærerinde, men hun rejser igen kort tid efter. I 1953 ansætter Sabro Fårup kommunen en ung 23årig lærerinde, hun hedder frk. Lund. Skolen lukker i 1964 i forbindelse med opførelse af Sabro Korsvejskole. Frk. Lund følger med børnene i den nye skole. Frk. Lund hedder i dag Birgit, hun gik på pension i 1973

Det er helt givet, at det var placeringen af Sabro Korsvejskole, der gav startskuddet til den store udbygning af det lille landsogn Sabro.

Safa.lokhist

v.b.

